

نفت؛ موهبت یا نفرین الهی؟

بازاندیشی در سیاست‌های اقتصاد کلان
کشورهای غنی از منابع طبیعی

گردآوری

به اهتمام

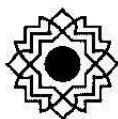
دکتر آرزو کی و همکاران

در مجموعه

به اهتمام

سید ایمان موسوی

مدیر موسسه مطالعاتی

نشر آکادمیک
ACADEMIC PRESS

عنوان و نام پدیدآور	نفت؛ موهبت یا نفرین الهی؟؛ بازاندیشی در سیاست‌های اقتصاد کلان کشورهای غنی از منابع طبیعی / گردآوری [صحیح: ویراستاری] به اهتمام رباه آرژکی و همکاران؛ ترجمه به اهتمام سیدایمان موسوی.
مشخصات نشر	تهران: انتشارات آکادمیک، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۱۸۳ ص.: مصور، جدول، نمودار؛ ۵/۲۱×۵/۱۴ س.م.
شابک	۹۷۷-۶۲۲-۹۹۴۵۷-۶-۶
وضعیت فهرست‌نویسی	فیا
یادداشت	عنوان اصلی: Rethinking the macroeconomics of resource-rich countries
یادداشت	کتابنامه: ص. ۱۸۳.
شناه افزوده	موسوی، سیدایمان، ۱۳۶۲ - مترجم
ده بندی کنگره	۱۳۹۷ HD / ۹/۹۵۶ ک ۷
رده بندی دیویی	۲۷۲۸۲/۳۳۸
شماره کتابشناسی ملی	۵۲۹۴۷۹۰

نشر آکادمیک
ACADEMIC PRESS

عنوان: نفت؛ موهبت یا نفرین الهی؟؛ بازاندیشی در سیاست‌های اقتصاد کلان کشورهای غنی از منابع طبیعی
ترجمه: سیدایمان موسوی
انتشارات: نشر آکادمیک
شابک: ۹۷۷-۶۲۲-۹۹۴۵۷-۶-۶
نوبت انتشار: اول ۱۳۹۷ - تهران
قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
چاپ: دانشگاه خوارزمی

◀ **فروشگاه مرکزی:** خیابان قائم مقام، بالاتر از خ - مطهری، کوچه ۱۰، پلاک ۱۰، واحد ۱

◀ **فروشگاه شماره ۲:** خیابان مفتاح جنوبی، خ - خاقانی، دانشگاه خوارزمی - واحد انتشارات

◀ **پست الکترونیکی:** Academicpubl@gmail.com

◀ **وبسایت:** www.Academicpress.co

◀ **تلفن:** ۲۸۴۲۹۴۸۴-۲۱

Copyright

فهرست مطالب

۹	مقدمه مترجم
۱۳	بیش گفتار
۱۵	کتاب، مقدمه
۲۹	بخش اول: چشم انداز در حال تغییر
۳۱	در تجد نظر در بازار نفت در نتیجه کاهش های اخیر در قیمت ها
۴۷	بخش دوم: اخبار سیاست های اقتصادی کلان
۴۹	سه، نحوه مقابله با قیمت های پایین برای کالاهای صادراتی؛ سه پیشنهاد
۶۳	چهار، نظام های پولی برای مقابله با قیمت های متغیر نفت؛ دو پیشنهاد
۷۹	پنج، مدیریت درآمد نفت و گاز قبل از سقوط قیمت ها
	شش، قیمت نفت و نرخ واقعی برای سیاست پولی بهینه برای کشورهای
۹۷	صادرکننده نفت
۱۱۱	هفت، سیاست پولی در کشورهای صادرکننده نفت: آخرین افق ها
۱۲۹	بخش سوم: امور مالی و تنوع رونق اقتصادی
۱۳۱	هشت، رونق مالی و منابع؛ رابطه ای پیچیده
۱۴۵	نه، سه صندوق برای مدیریت ثروت حاصل از منابع طبیعی
۱۵۵	ده، از تنوع اقتصادی به رشد
۱۶۱	یازده، تنوع اقتصادی در خاورمیانه و آفریقا

مقدمه مترجم

علاقه به مطالعه و پیگیری مطالب مرتبط با حوزه سیاست های اقتصادی مرتبط با نفت به طور خاص زمانی در من ایجاد شد که در تاریخ ۱۸ تیر ماه ۱۳۸۷ برای کار وارد منطقه نفت خیز دشت عباس شدم. دشت عباس یک منطقه بزرگ در میان استان های ایلام و خوزستان است که یکی از بدگترین ذخایر انرژی جهان به شمار می آید. وقتی روزهای متوالی کارم در ارتباط با حوزه منابع نفتی بود در دمای نزدیک به ۵۰ درجه سانتی گراد در بیابان های منطقه در رفت و آمد بودم مدام این سوال ملکه ی ذهنم می شد که چرا این عظمت و ظرفیت بی نظیر منابع خدادادی، آن طور که شایسته و با آن نه است توسعه و پیشرفت اقتصادی عاید کشورم نشده است؟ آیا فشارهای خارجی و تحریم های بین المللی ناجوانمردانه علیه مردم سرزمینم، دلیل حکم برای اثربخش نبودن این موهبت های الهی است؟ یا آیا آن چنان که برخی منتقدان، منابع نفتی نه موهبت الهی بلکه یک نفرین الهی در مسیر توسعه و آبادانی کشور است؟ به تقریب در حضور چهار ساله ام در میان منابع عظیم نفت و گاز منطقه دشت عباس، به طور مداوم این دغدغه با من بود...

جمهوری اسلامی ایران بدون اغراق ویژه ترین کشور بهار است و تنها یک دلیل برای این ادعا نیز کافی است؛ چرا که سرچشمه تاریخ کشور به درآمدهای حاصل فروش نفت و گاز به خارجی ها اما بیشتر ن تقابل را نیز با آن ها داریم؛ رقابتی که هرچند اذعان دارم در آرمان بسیار مقدس است اما اگر نتواند بهره وری از علم و تخصص را در استفاده از این ظرفیت الهی به کار برد، شاید در ادامه در آرمان مان منحرف شود.

این که جدای از انتقادهای همیشگی به مدیران کشور به ویژه در حوزه دغدغه های مرتبط با استفاده از منابع نفت و گاز در مدیریت کشور، چه

پیشنهادها و راهکارهایی می توان ارائه کرد، دغدغه اثر حاضر است؛ این اثر مجموعه‌ای است از سخنرانی‌های مهمترین متخصصان حوزه اقتصاد سیاسی انرژی که در کنفرانسی در همین رابطه در کشور الجزایر برگزار شده و مختصری از مهمترین ارائه‌ها در این مجلد توسط مرکز تحقیقات سیاست اقتصادی انگلستان گردآوری شده و به اهتمام و دغدغه حقیر در یک کار گروهی، برای بهره برداری مدیران کشور ترجمه شده است.

در اهمیت و ضرورت این اهتمام همین کافی است که مدیران کشور و به ویژه مدیران مرتبط با صنعت نفت کشور باید این فرضیه را که می بایست گزینه‌ی مناسبی برای استفاده بهینه از منابع خدادادی کشورمان را مورد آزمایش قرار دهیم، تنها به این دلیل واقعی کنار بگذارند که منابع موجود در کشور منابع معدوم نیست و دیر یا زود نه تنها به پایان خواهد رسید بلکه رشد و توسعه جهان را آن‌ها عبور خواهد کرد. لذا استفاده بهینه از این منابع در اندک زمان موجود نیازمند فرصت آزمون و خطا قرار گیرد و قطعاً می‌توان با بررسی الگوهای موفق جهان، آن‌ها را بومی کرده و ضررهای متعدد آزمون و خطا را به حداقل ممکن رساند.

در این اثر الگوهای متنوع مدیریت صحیح منابع نفتی مورد اشاره و واکاوی قرار گرفته است و به کشورهای دارای این منابع این نکته را به طور ویژه گوشزد می‌کند که موافقت‌نامه تاریخی کنفرانس پاریس ۱۹۲۸ میلادی که در پاریس در سال ۲۰۱۵ برگزار شد، تعهد حفظ افزایش متوسط دمای سطح زمین در زیر ۲ درجه سلسیوس را از کشورها گرفت؛ این یعنی تنها می‌توان ۳۰۰ تا ۴۰۰ گیگاتن کربن دیگر را سوزاند، اما ذخایر سه نفت و گاز به تنهایی حداقل سه برابر این مقدار است. به عبارتی دیگر، یک سوم از ذخایر نفت، نیمی از ذخایر گاز و ۸۰ درصد از ذخایر زغال سنگ باید برای ابد در زیر زمین باقی بمانند. این به معنای نسوزاندن یک سوم

از ذخایر نفت موجود در کانادا و قطب شمال، ۵۰ درصد از ذخایر گاز و ۸۰ درصد از ذخایر زغال سنگ (عمدتا در چین، روسیه و آمریکا) است. در خاورمیانه، این ذخایر سه برابر بیش از «بودجه کربن» منطقی‌اند که حاکی از آن است که ۲۶۰ میلیارد بشکه از نفت خاورمیانه را نمی‌توان سوزاند. علاوه بر موارد فوق که از آن‌ها با عنوان «ذخایر به گل نشسته» یاد می‌شد، ساختارها و سرمایه به کار گرفته شده در استخراج و بهره‌گیری از سوخت‌های فسیلی هم می‌توانند به گل بنشینند. با این دارایی‌های به گل‌نشسته چه می‌توان کرد؟ پرواضح است که صادرکنندگان سوخت‌های فسیلی، ایران نیز به تنوع‌بخشی به اقتصادهای خود هستند و از ضروریات اداره بهتر یک کشور، یکی از منابع هم‌چون ایران است تا چشم انداز در حال تغییر در بازارهای نفت را که وابسته به شرایط جهانی است، مورد مطالعه، شناسایی و ارزیابی قرار دهد. این اثر نیز در یک تلاش جمعی و در پاسخ به دغدغه فواید و بهره‌برداری مدیران، کارشناسان، متخصصان و دانشجویان محترم در زمینه منابع طبیعی مهیا شده است. درنهایت از تمامی کسانی که حقیر را در انتشار این اثر یاری کردند به ویژه جناب آقای حسین رنجبر، مدیر جوان و علاق‌مند صنعت نفت و پتروشیمی در بخش خصوصی و دکتر علیرضا احمدی، مدیر محترم مرکز نشر آکادمیک، قدردانی کرده و با پذیرش نقصان‌های ناخواسته‌ای که برای حاضر، از تمامی صاحب‌نظران تقاضا دارم که نظریات ارزشمند خود را برای تکمیل هر چه بیشتر این مجلد برای چاپ‌های بعدی از طریق آدرس ایمیل academicpub1@gmail.com با اینجانب در میان بگذارند.

با سپاس فراوان

سید ایمان موسوی

مرداد ماه ۱۳۹۷